

ΑΦΙΕΡΩΜΑ 2011- ΕΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Εκατό χρόνια χωρίς τον Κυρ-Αλέξανδρο...

Του
**Αναστασίου
Ταχταλόγλου**
Δασκάλου-
Υποδιευθυντού
του 8/θέσιου Δημοτικού
Σχολείου Μύκης

Μέρος 3ο

Ο πάθος και το πάθος Ξεπηδούν από το έργο του Παπαδιαμάντη- Ο ερωτικός του 100 χρόνια χωρίς τον κυρ- Αλέξανδρο

Ο «Άγιος των Ελληνικών Γραμμάτων» εξαίτιας της «κλειστής» ασκητικής, μοναχικής ζωής που έκανε, χαρακτηριστική άδικα, ως απερασιμικός, ανέραστος, ως ένας άνθρωπος, που δεν θα μπορούσε ποτέ, να αγαπήσει αλλά και να αγαπηθεί. Και αυτή η άποψη βέβαια, του ανπερωτικού Παπαδιαμάντη, ήταν και είναι μια εντελής λανθασμένη άποψη. Μια άποψη που μπορεί εύκολα και με βάση τα γραπτά του, να ακυρωθεί, να διαψευσθεί, να αναστραφεί πλήρως. Κι αυτή η άποψη αναστραφέτη, γιατί κανένας άλλος συγγραφέας, δεν μπήκε τόσο διεξοδικά, τόσο απλά, τόσο αγνά, στο βαθύτερο νόημα του Έρωτα, δεν τον περιέγραψε τόσο ζωντανά. Κι όμως, πουθενά στα βιβλία του, στα διηγήματά του, στα κείμενα και στα χειρόγραφα του, δεν υπάρχει, μια γραμμή, μια περιγραφή σαρκικής ερωτικής σκηνής, επαφής, ανδρός και γυναικός. Ο Κώστας Ακριβός, ήταν αυτός που επιμελήθηκε την συλλογή διηγημάτων του Αλ. Παπαδιαμάντη, «Να είχαν ο Έρωτας Σάπτες-Επτά αγαπητικά διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη», που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο», με τις καταπληκτικές ζωγραφιές του Δ. Μοράρου. Ο Χριστόφορος Λιοντάκης επιχαρεί να μουντζουρώσει το φωτοστέφανο της Αγιοσύνης του Σκιαθίτη λογοτέχνη, σημειώνοντας στον πρόλογο του φρεσκοτυπωμένου βιβλίου του, «Ο Ερωτικός Παπαδιαμάντης», των εκδόσεων «Πλατάκι», όπου αναθολογεί 28 διηγήματα. Αναφέρει χαρακτηριστικά ο Λιοντάκης: «Ο αποσυνδράγνος Παπαδιαμάντης, δημιούργησε ένα ερωτικό σύμπαν, όπου ίπτανται και πλένουν, αθώς κορμιάδες, λαϊκές θυγατέρες, ερωτόβρωτοι, ηλικιακές θαλασσοίνοι με την άλμη στον τράχηλο, λαϊκοί απόκληροι, μοναχικοί μονόλογοι, μορφές όπου οι κρυφές πληγές τους, μαζί με την ερωτική λύπη, σμίλεψαν το μουσικό το αρχαϊκό μεδιόματος...». Αυτά αναφέρει ο Χριστόφορος

«Τον αγαπάμε όμως ακόμα... Όλο και πιο πολύ... Όλο και περισσότερο».
«Τώρα μας είναι πιο απαραίτητος από ποτέ»...

«Όπου και να σας έβρει το κακό αδελφί μου, όπου και να θολώνει ο νους και η καρδιά σας, να μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό και να μνημονεύετε Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη».

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

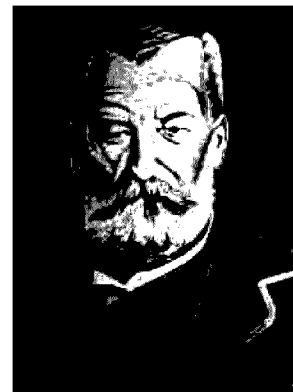
Λιοντάκης στο πρόλογο του προαναφερθέντος βιβλίου του, με τον τίτλο «Ο Ερωτικός Παπαδιαμάντης».

Στον Παπαδιαμαντικό, ερωτικό κόσμο, του «Άγιου των Ελληνικών Γραμμάτων», υπάρχουν αρμονικά, θα λέγαμε συνυπάρχουν, ο πάθος και το πάθος, η θλίψη, η χαρά και η καρτερικότητα. Και βέβαια, είναι πλέον χαρακτηριστική, η εξομολόγηση του Παπαδιαμάντη, στο διηγημά του «Η φαρμακολύτρα», όπου ο 77χρονος ήρωας, ομοιολύτρη στην Αγία Αναστασία, «Το Εριπέτον Πάθος το δολερών», για την εξαδέλφη του. Τραγικό πρόσωπο, αναφορικά με την αγάπη και τον έρωτα, είναι και ο Μπάριμπα- Παννίος, στο διηγημά του «Έρωτας στα χιόνια». Ο Παννίος, είναι ερωτευμένος με την παντρεμένη γεπόνισσά του, γι' αυτό και είναι δυστυχισμένος, αφού δεν μπορεί να το δείξει προς τα έξω, δεν μπορεί να το εκφράσει, ούτε για μια στιγμή, εφ' όσον δεν το επιτρέπει το κοινωνικό status της εποχής, η συντηρητική κοινωνία της εποχής, με την αυστηρότητά της. Κι εφ' όσον ο Παννίος, δεν μπορεί να ξεπεράσει το κοινωνικό γίνεσθαι, την αυστηρότητα που αυτό απονέμει, ουσιαστικά αυτοκτονεί, αναμετρείται σε μια άνιση μάχη με τον θάνατο, μέσα σε στιγμές δύσκολες, κακές καιρικές συνθήκες, κάκιστες θα λέγαμε και στο τέλος πνίγεται στο κρασί και στο χιόνι.

Μέσα στα κατάβραθα της ψυχής του Παπαδιαμάντη, βρίσκεται καλά κρυμμένος ο ερωτικός πάθος, χωρίς αυτός να μπορεί να εκφραστεί κι έτσι του βγαίνει μέσα από τα γραπτά του, τα κείμενά του. Ουσιαστικά, στα διηγήματα του μεγάλου Σκιαθίτη, αντικατοπτρίζονται, οι δικές του ερωτικές επιθυμίες, αυτές που βίωσε ο ίδιος, αυτές που ποτέ δεν μπόρεσαν να εκπληρωθούν, να εξωτερικευθούν, να γίνουν πραγματικότητα. Και γίνονται στα έργα του, ζώσα πραγματικότητα. Περιγράφει όμως και γεγονότα που φιλτράρονται από την παρατηρητικότητα του, την ιδιοσυγκρασία του, εκφράζοντας πικρα και απογοήτευση, παρατηρώντας ήρωες και γεγονότα γύρω του, γράφοντας και για άλλους βιώματα άλλων ανθρώπων, εκτός του εαυτού του. Τώρα, γιατί εκφράζει πικρα, απογοήτευση, στεναχώρια, είναι εύκολο να το αντιληφθούμε. Ολόκληρη η ζωή του κυρ Αλέξανδρου, ήταν μια ζωή, γεμάτη στερήσεις. Μια ζωή που ο ίδιος δικαιούταν, αλλά που

ποτέ δεν πρόλαβε να ζήσει, όπως οι σύγχρονοί του λογοτέχνες έζησαν, οι άνθρωποι του καιρού του. Ίσως να ήταν και επιλογή του. Μάλλον ήταν επιλογή του. Στο έργο του «Ο νεύρο στο κύμα» ο συγγραφέας περιγράφει τον θαυμασμό του μικρού βουσκού, για την όμορφη κοπέλα που κολυμπά. Γράφει συγκεκριμένα στο έργο αυτό: «...Ήταν νηριές, νύμφη, σειρήν, πλέουσα, ως πλέει η ναυς, μαγική η ναυς των ονείρων...» και θέτει την έννοια της θυσίας, όταν ο ήρωας, θα βουλήξει στα κύματα, για να τη σώσει, να σώσει την αγαπημένη του, τον έρωτά του. Στο μυθιστόρημα του Αλ. Παπαδιαμάντη «Έρωτες-ήρωες» ο νεαρός βαρκάρης, αισθάνεται «σπαργαγιόν απερίγραπτον» για την μικρή Αρχόντων, που πρόκειται να παντρευτεί, έναν, κατά πολύ μεγαλύτερο της, καθώς τον κατακαίει (τον βαρκάρη) ο ερωτικός πάθος, η αγάπη του για την κοπέλα που χάνεται από τη ζωή του, μέσα στην αγκαλιά κάποιου άλλου, μεγαλύτερου από την ηλικία του και από την ηλικία της κοπέλας που λατρεύει. Με τη φαντασία του, ο νεαρός βαρκάρης, κάνει οσνάρια πως είναι μαζί, μα στο τέλος συμμορφώνεται, προσγειώνεται: «Κατέστειλε το πάθος, εφραύνθη, κατέληξε, έκλαυσε κ' εφάνη ήρωας, εκ του έρωτά του, έρωτα χριστιανικών, αγνών, ανοχής και φιλανθρωπίας». Τα ερωτικά διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, μπορούμε να τα χωρίσουμε σε δύο κατηγορίες. Αυτά στα οποία εξιστορεί ο ίδιος, τις δικές του ερωτικές επιθυμίες, ιστορίες και περιπέτειες κι εκείνα, στα οποία περιγράφει τις ερωτικές ιστορίες των ηρώων του.

Στα πρώτα, κυρίαρχα συναισθήματα ή χαρακτηριστικά, είναι: «Ο ρεμβασμός, η νοσταλγία, το ανεκπλήρωτο, η ματαίωση, οι ποιητικές εξάρσεις, το λυρικό παραλήρημα», όπως αναφέρει ο Χριστόφορος Λιοντάκης στο έργο του «Ο ερωτικός Παπαδιαμάντης». Στην δεύτερη κατηγορία, ανήκουν διηγήματα, με ήρωες, κυρίως ερωτοχτυπημένους νεαρούς, που βασανίζονται από ανεκπλήρωτους και ματαιωμένους έρωτες, όπως π.χ. στα διηγήματά του «Η νοσταλγός», «Για την περηφάνεια» κ.α. Σε άλλα διηγήματά του, όπως «Η βλαχοπούλα», «Θέρος-έρωας», μια περιπέτεια λυρικού χαρακτήρα, έχει τέλος αφορμή. Και υπάρχουν και διηγήματά του, όπου με αφορμή τον έρωτα και το γάμο,

στηλιτεύονται οι κοινωνικές αδικίες και το κοινωνικό αδιέξοδο, οι προλήψεις, οι περιεργαί γάμοι, οι χωρισμοί κ.α. Τέτοια διηγήματα είναι: «Οι κουκλοπαντρεύεις», «Ο καλόγερος», «Το τυφλό σοκάκι». Ωστόσο, ένα ακόμη αξιοπρόσεκτο στοιχείο, στο έργο του μεγάλου Σκιαθίτη πεζογράφου, είναι η αγάπη και ο έρωτας που έχει για τη φύση.

Η φύση και κυρίως οι εικόνες της, από την όμορφη Σκιάθη, είναι το απαραίτητο φόντο, σε όλα σχεδόν τα διηγήματά του. Οι ακρογιαλιές της γενέθλιας γης, τα ηλιοβασιλέματα, τα καταπράσινα βουνά, οι αμμουδιές, ο ουρανός, πότε γαλανός και πότε συννεφιασμένος, τα βραχώδη και απόκρημνα ακρογιάλια, τα εκκλησιάκια του νησιού, η πλούσια βλάστηση, τα μικρά χωριουδάκια με τους απλοϊκούς ανθρώπους, τα νερά της Σκιάθου, ο ήλιος και η πλούσια φυσική βλάστηση, έτσι όπως περιγράφονται και αντικατοπτρίζονται στα διηγήματά του, που μοιάζουν με ζωγραφικούς πίνακες, αντανάκλουν την αγάπη του κυρ Αλέξανδρου, για τη φύση γενικότερα. Και αυτό το φυσικό φόντο, μια μεβέξη συναισθημάτων, των ηρώων που περιγράφει και του φυσικού οργανισμού του νησιού, δίνει απλόχερα στην αναγνώστη, το στοιχείο της αθωότητας, της αγνότητας, της απλότητας, του αρχαιοελληνικού μέτρου. Χωρίς κανένα δισταγμό και χωρίς τσιγγουισμό, ο Αλ. Παπαδιαμάντης, εκπέμπει την αθωότητα, μέσα από το έργο του. Ταυτόχρονα ο Παπαδιαμάντης, αισθάνεται, βιώνει, το δείχνει μέσα από τα κείμενά του, την πληρότητα, ψυχική ικανοποίηση και θα λέγαμε, υπογραμμίζουμε αυτό το αίσθημα της πληρότητας. Εκεί ακριβώς, ο έρωτάς του, ο ερωτικός Παπαδιαμάντης, βρίσκεται πάντα μέσα από τα κείμενά του, την ερωτική πληρότητα, αυτήν που ίσως δεν βρήκε ποτέ στην πραγματική του ζωή. Ο Κώστας Ακριβός, σημειώνει στα γραπτά του: «Μέσα στη φύση, ο Παπαδιαμάντης αισθάνεται πλήρως, εκστασιάζεται, ηλεκτρίζεται, αφήνει τον εαυτό του, να αφομοιωθεί, αλλά και να αφομοιώσει. Όλα μέσα του, γίνονται ένα... Γίνεται ένα με τη ζωή». Έτσι, ο Σκιαθίτης διηγηματογράφος, γράφοντας, πίνοντας (μηνός πότης) και ψέλνοντας, πλησιάζει την απόλυτη εξωτερικευση στη γραφή του.

Συνεχίζεται...